

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.187
Карпатського національного
університету імені Василя
Стефаника
доктору юридичних наук,
професору, завідувачу кафедри
цивільного права Зеліско Аллі
Володимирівні

ВІДГУК

доктора юридичних наук, професора, професора кафедри цивільного права і
процесу Донецького національного університету імені Василя Стуса
Щербакової Наталії Володимирівни
на дисертацію Овченка Олександра Володимировича
«Правове регулювання здійснення корпоративних прав в командитному
товаристві в праві України, Німеччини та Польщі», поданої на здобуття ступеня
доктора філософії зі спеціальності 081 Право з галузі знань 08 Право

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена потребою комплексного переосмислення правового статусу командитного товариства та особливостей здійснення корпоративних прав його учасниками в умовах сучасної трансформації корпоративного законодавства України й поступової адаптації національної правової системи до стандартів права Європейського Союзу. Попри значний потенціал цієї організаційно-правової форми для здійснення підприємницької діяльності, командитне товариство залишається недостатньо поширеним у господарському обороті, що значною мірою зумовлено недосконалістю чинного нормативного регулювання.

Особливість командитного товариства полягає у поєднанні елементів персональної участі повних учасників із можливістю залучення інвестиційного капіталу вкладників, що створює сприятливі умови для акумулювання фінансових ресурсів без втрати контролю над управлінням товариством. Водночас вкладники отримують можливість брати участь у розподілі прибутку без безпосереднього втручання в управлінську діяльність та без ризику відповідальності понад межі внесеного вкладу. Така правова конструкція свідчить про значний економічний та інвестиційний потенціал командитного товариства, особливо в умовах розвитку малого й середнього підприємництва.

Разом із тим чинне правове регулювання діяльності командитних товариств характеризується фрагментарністю, дублюванням окремих нормативних положень, наявністю прогалин і колізій, що негативно впливає на ефективність правозастосування та рівень правової визначеності у сфері корпоративних відносин. Значна частина законодавчих положень, які визначають правове становище командитного товариства та його учасників,

фактично залишається незмінною з часу прийняття базових нормативних актів (Закону України «Про господарські товариства», ЦК України), що не відповідає сучасним тенденціям розвитку корпоративного права та потребам господарського обороту.

Особливої наукової та практичної актуальності набувають питання співвідношення правового статусу повних учасників і вкладників, меж здійснення ними корпоративних прав, а також особливостей цивільно-правової відповідальності учасників командитного товариства. У цьому аспекті важливого значення набуває звернення до зарубіжного досвіду правового регулювання товариств осіб, насамперед у Німеччині та Польщі, де сформовано ефективні моделі функціонування командитних товариств. Проведення порівняльно-правового аналізу дозволяє виявити сучасні тенденції розвитку відповідних корпоративних конструкцій та сформулювати науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства.

Окремі аспекти правового статусу командитних товариств та здійснення корпоративних прав їх учасниками були предметом дослідження у працях вітчизняних і зарубіжних учених. Водночас у сучасній українській юридичній науці відсутнє комплексне дослідження проблематики здійснення корпоративних прав у командитному товаристві саме у порівняльно-правовому аспекті.

З огляду на викладене, дисертаційна робота Овченка Олександра Володимировича на тему: «Правове регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі» видається актуальною і вкрай своєчасною, науково обґрунтованою та такою, що має важливе значення для розвитку сучасної правової науки, потреб правозастосовної практики та завдань подальшої модернізації корпоративного законодавства України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано на кафедрі судочинства навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника в межах науково-дослідної роботи на тему «Правові проблеми здійснення майнових та особистих немайнових прав в умовах ринкової економіки» (номер державної реєстрації 0110U001557).

Тема дисертації «Правовий статус товариств осіб в Україні, Німеччині та Польщі (порівняльно-правове дослідження)» затверджена на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», протокол № 3 від 03.11.2020 р. та уточнена «Правове регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі» на вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол № 04 від 24.02.2026 р.

Мета та завдання, методологія дослідження, його структура.

Дисертант обрав метою свого дослідження проведення комплексного порівняльного аналізу здійснення корпоративних прав учасниками командитного товариства за законодавством України, Польщі та Німеччини та з урахуванням зарубіжного правового досвіду формування конкретних

пропозицій для удосконалення чинного корпоративного законодавства України.

Мета дослідження зумовила характер завдань, що поставлені й вирішенні у дисертації, які зводяться до: виявлення історичних та економічних передумов виникнення та розвитку командитного товариства в праві Німеччини, Польщі та України; з'ясування правової природи та ознак, видів командитного товариства як однієї із корпоративних правових форм; встановлення відмінностей командитного товариства від суміжних правових форм в праві Німеччини, Польщі та України; з'ясування ролі командитного товариства в економіці Німеччини, Польщі та України; визначення особливостей здійснення корпоративних прав учасниками командитного товариства в праві Німеччини, Польщі та України; здійснення порівняльно-правового аналізу порядку заснування, ведення справ та припинення командитного товариства; порівняння правового регулювання юридичної відповідальності учасників командитного товариства з повною відповідальністю та його вкладників в праві Німеччини, Польщі та України (с. 21 дис.).

Виходячи з наведеного розуміння мети та завдань представлено на захист дослідження, слід зазначити, що зміст роботи, публікації дисертанта, зроблені в них висновки та пропозиції свідчать про те, що О. В. Овченко досяг загалом поставленої мети шляхом вирішення вказаних завдань. Цьому сприяла, зокрема, структура дисертації, що складається із вступу, трьох розділів, які охоплюють вісім підрозділів, висновків до дисертації, списку використаних джерел та додатку. Зі змісту дисертації вбачається, що її структура і послідовність викладення матеріалу є цілком логічними. Це дозволило дисертанту розкрити основні положення теми. Робота виконана у відповідності до визначеного автором об'єкта та предмета дослідження, не виходить за їхні межі.

Методологія дослідження, яка доволі вдало підібрана, спрямована на досягнення зазначеної мети, зумовлена предметними особливостями обраної проблематики та поставленими завданнями.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується використанням низкою загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Діалектичний метод використовувався у процесі аналізу правових явищ корпоративного та цивільного права у їх взаємозв'язку та взаємообумовленості. Завдяки даному методу автору вдалося з'ясувати та встановити особливості корпоративних правовідносин в командитному товаристві (підрозділ 1.2). Формально-логічний метод дозволив сформулювати низку понять, суджень та висновків на основі емпіричного матеріалу, судової практики, зокрема поняття командитного товариства, вкладника, учасника з повною відповідальністю (підрозділ 1.2). Структурно-функціональний метод використовувався при дослідженні управління та ведення справ в командитному товаристві (підрозділ 2.2). Порівняльно-правовий метод застосовувався при з'ясуванні відмінностей в правовому статусі командитного товариства та його учасників за правом України, Німеччини та Польщі (підрозділи 2.1., 2.3, 3.1., 3.2.). Сукупність прав та обов'язків вкладників та учасників з повною відповідальністю

досліджувались за допомогою системного методу (розділ 2). Метод прогнозування застосовувався при виявленні недоліків чинного корпоративного законодавства стосовно правового регулювання командитного товариства та виявленні шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання (підрозділи 2.1, 2.3, 3.1). У процесі дослідження використовувалися також інші загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання.

Результатом проведення такого комплексного дослідження є аргументовані висновки та пропозиції.

Дисертантом проаналізовано господарське, цивільне, корпоративне законодавство України, вітчизняну та зарубіжну загальнотеоретичну і спеціальну літературу з тематики дослідження, нормативно-правові акти окремих зарубіжних країн, зокрема Німеччини, Польщі, Австрії, Франції, США, рішення судів України, правозастосовну практику (всього 210 найменувань використаних джерел).

Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертація написана юридично грамотно, логічно послідовно, є самостійним науковим дослідженням.

Автор зі знанням предмету дослідження, використанням значної кількості спеціальних фахових джерел (як економічних, так і правових; як вітчизняних, так й іноземних) повною мірою розкрив тему дослідження, висвітлюючи стан та проблемні аспекти правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі.

В роботі вдало поєднана глибока теоретична розробка понятійного апарату, концептуальних засад правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі, зокрема, ставляться питання стратегування, автор заглиблюється у вирішення конкретних економіко-правових проблем у досліджуваній сфері, аргументовано веде наукову дискусію, послідовно та логічно обґрунтовує власну точку зору.

Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, є аргументованими. Дисертантом в достатній мірі проведено комплексний теоретико-правовий аналіз правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі, обґрунтовано концептуальні положення, вироблено теоретичні та практичні рекомендації щодо вдосконалення законодавчого регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що дисертаційна робота є першим у сучасній українській юридичній науці системним комплексним дослідженням правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві саме у порівняльно-правовому аспекті (в праві України, Німеччини та Польщі), на основі чого обґрунтовано нові концептуальні положення і пропозиції з його удосконалення.

На основі проведеного аналізу законодавства України та інших країн, правозастосовної практики, наукових здобутків щодо правового регулювання

здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі в дисертації викладені нові, удосконалені та такі, що дістали подальшого розвитку наукові положення, які можна підтримати як аргументовані та обґрунтовані, а саме:

- положення про командитну суму – представляє собою майновий обсяг цивільно-правової відповідальності вкладника, який визначається засновницьким договором та не може бути меншим, ніж розмір вкладу вкладника. Доведено, що обсяг майнової відповідальності та розмір вкладу вкладника не є тотожними, оскільки обсяг цивільно-правової відповідальності вкладника може бути вищим за вартість його вкладу;

- концепція триваючої відповідальності, котра представлена як цивільно-правова відповідальність вкладника командитного товариства за зобов'язаннями учасника з повною відповідальністю, що виникли в рамках його особистої підприємницької діяльності до початку провадження господарської діяльності командитним товариством;

- положення щодо впровадження такого різновиду командитного товариства як командитно-акціонерне товариство, під яким розуміється товариство, яке має складений капітал, поділений на визначену кількість акцій рівної номінальної вартості, у якому щонайменше один учасник (повний учасник) несе необмежену відповідальність, водночас принаймні один учасник є акціонером.

Заслужують на увагу також й інші результати дисертаційної роботи представлені для опонування. Так, зокрема, автором удосконалено:

- дефініцію командитного товариства як товариства, в якому разом з учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном, є один чи кілька учасників (вкладників), які не беруть участі в управлінні та здійсненні підприємницької діяльності товариством, та несуть відповідальність у межах сум їх вкладів або в обсязі визначеному засновницьким договором;

- ознаки командитного товариства: 1) наявність двох видів учасників: учасників з повною відповідальністю та вкладників; 2) субсидіарна відповідальність повних учасників за зобов'язаннями товариства усім своїм майном; 3) наявність складеного капіталу, у якому частка вкладників не може перевищувати 50 %; 4) відсутність органів управління, якщо інше не встановлено засновницьким договором; 5) неможливість участі вкладників в управлінні товариством; 6) заборона конкуренції учасників з повною відповідальністю (тобто неможливість їх участі в інших господарських товариствах); 7) застосування аналогії закону, а саме застосування до командитного товариства положень, що регулюють діяльність повних товариств;

- розмежування управління, ведення справ та участь в діяльності командитного товариства. Ведення справ командитним товариством – це представництво товариства учасниками з повною відповідальністю у відносинах з третіми особами в процесі здійснення юридично значимих дій. Управління товариством – це діяльність учасників з повною відповідальністю щодо прийняття рішень, з метою досягнення мети та завдань товариства,

визначених засновницьким договором. Участь в командитному товаристві – це форма здійснення корпоративних прав, що полягає у можливості учасника брати участь в управлінні товариством (за виключенням вкладників), отримувати частку прибутку та активів у разі ліквідації, а також виконувати передбачені законом обов'язки;

- порядок припинення командитного товариства шляхом доповнення та систематизації підстав припинення командитного товариства: 1) закінчення терміну, на який було засноване товариство; 2) прийняття рішення учасників про ліквідацію; 3) вибуття всіх учасників з повною відповідальністю; 4) вибуття всіх вкладників товариства; 5) розірвання засновницького договору повним учасником або його кредитором; 6) визнання товариства неплатоспроможним; 7) набрання законної сили рішенням суду про ліквідацію за заявою учасника; 8) смерть учасника з повною відповідальністю або визнання його неплатоспроможності.

Особливу цінність представляють висновки прикладного характеру, які можуть використовуватися учасниками під час здійснення корпоративних прав повними учасниками та вкладниками в командитному товаристві, а саме:

- дістало подальший розвиток положення про заснування товариства, а саме обґрунтування тези про розширення істотних умов засновницького договору: а) переліку рішень, які потребують погодження з вкладниками; б) умови про відповідальність за невнесення вкладу; в) розмір командитної суми;

- удосконалено положення про вклад учасника до складеного капіталу товариства та обґрунтовано доцільність розширення переліку об'єктів цивільних прав, що можуть вноситися як вклад до складеного капіталу товариства за рахунок цінних паперів, об'єктів інтелектуальної власності, інших нематеріальних активів;

- доведено, що субсидіарна відповідальність вкладників та учасників з повною відповідальністю може бути як з множинністю, так і без множинності осіб на стороні субсидіарного боржника; субсидіарні зобов'язання повного учасника є обмеженими в часі тривалістю його участі та протягом трьох років з дня затвердження звіту про діяльність товариства за рік, у якому він вибув із товариства;

- удосконалено положення про відповідальність учасників з повною відповідальністю командитного товариства за зобов'язаннями товариства, що виникли до моменту припинення його участі, шляхом обґрунтування необхідності застосування положення про трирічний строк до всіх підстав припинення його участі в товаристві, а саме не тільки у випадку вибуття зі складу товариства, але й з підстав виходу чи виключення з товариства.

В роботі є й інші положення, що заслуговують на підтримку. Викладені результати наукового дослідження характеризуються авторським підходом, логікою наведених аргументів і пояснень.

Таким чином, як свідчить стислий виклад здобутків дисертації О. В. Овченка, у дослідженні порушено і вирішено важливі проблеми правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

З аналізу змісту дисертації можна зробити висновок, що дисертантом дотримано вимоги щодо академічної доброчесності. Дисертація О. В. Овченка містить посилання на згадані автором у тексті дисертації джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень інших авторів.

У дисертаційній роботі О. В. Овченка не виявлено ознак академічного плагіату, фальсифікації, інших порушень, які поставили би під сумнів самостійний характер проведеного наукового дослідження.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження.

Результати дисертаційної роботи О. В. Овченка мають теоретичне і практичне значення, а їх реалізація сприятиме удосконаленню правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України на підставі порівняльно-правового аналізу законодавства Німеччини та Польщі.

Виконане автором дослідження правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі за отриманими результатами заповнює суттєву прогалину в науці корпоративного, цивільного та господарського права, створює концептуальне підґрунтя для формування цілісної правової доктрини правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України.

Сформульовані в дисертаційній роботі положення та практичні рекомендації можуть бути використані в науково-теоретичних дослідженнях корпоративних правовідносин; для вдосконалення корпоративного, цивільного та господарського законодавства України та практики розгляду судами справ, пов'язаних із корпоративним управлінням; у процесі навчання студентів вищих навчальних закладів; для підвищення кваліфікації практичних працівників; при підготовці підручників, навчальних посібників і методичних рекомендацій з курсів «Корпоративне право України», «Корпоративне управління» а також при підготовці законопроектів щодо внесення змін до Закону України «Про господарські товариства», Цивільного кодексу України.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Загалом зміст дисертаційної роботи О. В. Овченка свідчить про творчий характер проведеного дослідження.

У той же час окремі висновки, сформульовані в роботі, мають дискусійний характер, а деякі положення дисертації потребують уточнення і конкретизації, додаткової аргументації.

1. В дисертації автором обстоюється теза про те, що вкладник є стороною засновницького договору на рівні з учасником з повною відповідальністю (с. 102, 192 дис.), з огляду на таке: вкладники є не звичайними інвесторами, а учасниками корпоративних правовідносин, володіють корпоративними правами і несуть корпоративні обов'язки, а тому не можуть бути поза межами кола осіб, які укладають засновницький договір, тобто тих осіб, які здійснюють волевиявлення. Дещо спірною видається аргументація дисертанта про те, що вкладники виступають сторонами засновницького договору тільки на тій підставі, що вони є учасниками корпоративних правовідносин, володіють

корпоративними правами та несуть корпоративні обов'язки. Безумовно, вкладники є учасниками корпоративних правовідносин, оскільки наділяються як майновими, так і немайновими (організаційними) корпоративними правами. І якщо майнові корпоративні права вкладників (отримання частини прибутку товариства відповідно до його частки у складеному капіталі товариства; переважне набуття відчужуваної частки (частини) в складеному капіталі товариства перед третіми особами; першочергове повернення вкладу у разі ліквідації товариства), за своїм обсягом тяжіють до майнових прав учасників з повною відповідальністю, то немайнові корпоративні права вкладників значно обмежені, зокрема щодо здійснення управлінських функцій, а той факт, що вкладнику у деяких випадках може надаватися можливість представляти товариство (діяти від імені товариства в разі видачі йому довіреності та відповідно до неї – п. «б» ч. 1 ст. 79 Закону України «Про господарські товариства») не зводиться до управління діяльністю товариства – навпаки, вкладники не мають права брати участі в управлінні діяльністю командитного товариства та заперечувати проти дій повних учасників щодо управління діяльністю товариства (ч. 2 ст. 136 ЦК України). Більше того, вихід вкладника не пов'язаний із внесенням змін до засновницького договору через те, що головна функція вкладника виключно інвестиційна. Отже, все вище зазначене як раз і свідчить про те, що вкладник не може бути стороною засновницького договору, і це аж ніяк не відбивається на їх функціональній ролі, не позбавляє їх відповідної участі в межах внесеного вкладу та не означає наділення таких осіб (вкладників) обов'язками поза межами їх волевиявлення. І, хоча вкладник не є стороною засновницького договору та не підписує його (оскільки такий установчий документ командитного товариства підписується тільки усіма повними учасниками (ч. 1 ст. 134 ЦК України)), тим не менше у вкладників виникають відповідні обов'язки щодо дотримання та виконання умов за цим договором.

Враховуючи вищезазначене, хотілося б почути більш розгорнуту точку зору на предмет того, чому вкладники все ж таки, на думку дисертанта, мають виступати повноправними сторонами засновницького договору на рівні з учасниками з повною відповідальністю, та які правові наслідки матиме закріплення такого положення в чинному законодавстві України?

2. В цілому, підтримуючи думку дисертанта про те, що визначення будь-якого правового явища, в тому числі і дефініція поняття командитного товариства, має бути чітко визначена в законодавстві та не містити суперечностей між визначеннями одного поняття по різним нормативно-правовим актам, зокрема мова йде про ЦК України та спеціальний Закон України «Про господарські товариства» – в той же час висновок дисертанта про те, що «...в корпоративному праві України повинно міститися лише одне визначення командитного товариства. А з інших нормативно-правових актів дефініція повинна бути вилучена» (с. 56 дис.) – видається дещо передчасним, адже нівелює можливості застосування загальної дефініції в ЦК України, а встановлення специфічних кваліфікуючих ознак – в спеціальному Законі України «Про господарські товариства».

3. В підрозділі 2.1. «Заснування командитного товариства» дисертант, аналізуючи досвід законодавства Польщі, пропонує внести в чинне законодавство положення щодо вступу до командитного товариства нового учасника з повною відповідальністю за умови (1) одноголосності прийняття рішення та 2) участі в голосуванні обох груп учасників (з повною відповідальністю та вкладників, якщо це передбачено засновницьким договором) (с. 103-104 дис.)

У зв'язку із чим хотілося б уточнити у дисертанта наступне: чи вірно розуміти, що вступ до командитного товариства нового учасника з повною відповідальністю можливий лише за одночасного існування двох умов та, які будуть правові наслідки у разі, якщо засновницьким договором не передбачено питання вступу нового учасника з повною відповідальністю?

4. Автором дослідження зазначається, що обмеження участі вкладників в активах на рівні не більше 50% складеного капіталу не відповідає ринковим умовам суб'єктів господарювання, оскільки суттєво обмежує потенціал досліджуваної правової форми, а також суперечить одній із засад здійснення господарської діяльності – свободі договору (ч. 1 ст. 4 ЦК України), а тому пропонується з метою ліквідації перепон щодо залучення в командитному товаристві вкладів, виключити ч. 3 ст. 135 ЦК України щодо обмеження частки вкладів вкладників в складеному капіталі товариства (с. 109-110 дис.). Щодо вищезазначеного висновку хотілося б висловити деякі застереження.

По-перше, зняття обмежувального бар'єру в 50 % (ч. 3 ст. 135 ЦК України) – нівелюватиме таку організаційно-правову форму як командитне товариство і, як наслідок, може призвести до зловживання правом. Зокрема, може виникнути ситуація, коли в командитному товаристві буде лише один повний учасник, частка якого буде незначною, та інші учасники-вкладники (закон не обмежує за кількістю), яким належатиме решта часток в складеному капіталі. Це може призвести до розмивання меж між такою організаційно-правовою формою як командитне товариство та товариство з обмеженою відповідальністю, а звідси впливатимуть й відповідні негативні правові наслідки для існування такої організаційно-правової форми як командитне товариство.

По-друге, зняття обмежувального бар'єру в 50 % ніяким чином не порушує вимог свободи договору (відповідно до ст. 4 ЦК України), адже згідно із ч. 1 ст. 627 ЦК України свобода договору базується на трьох свободах: свободі вибору договору, свободі вибору контрагента та свободі визначення умов, але з урахуванням вимог ЦК України, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Отже, ніякого порушення свободи договору не відбувається, свобода має місце, але не може бути свавільною, і тут діють обмеження, передбачені законом, у вигляді такої норми: «Сукупний розмір вкладів вкладників не повинен перевищувати п'ятдесяти відсотків складеного капіталу повного товариства» (ч. 3 ст. 135 ЦК України), що є цілком в межах закону і ніяким чином не обмежує свободу засновницького договору.

На підставі викладеного, хотілося б почути від дисертанта додаткову аргументацію з приводу виключення ч. 3 ст. 135 ЦК України щодо обмеження

частки вкладів вкладників в складеному капіталі товариства та, яке практичне значення матиме зняття такого обмежувального бар'єру в 50 %?

Водночас висловлені зауваження мають дискусійний характер та не можуть вплинути на високий науковий рівень, новизну та достовірність результатів дисертації О. В. Овченка. Представлена для опонування робота є ґрунтовним науковим дослідженням, що свідчить про вирішення важливої проблеми в науці корпоративного, цивільного та господарського права з питань правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі.

Загальний висновок по дисертації.

Дисертаційне дослідження О. В. Овченка характеризується безумовною актуальністю.

Основні положення та висновки дисертації викладено у 5 наукових статтях – наукових фахових виданнях України категорії Б з юридичних наук, які включені до міжнародних наукометричних баз, а також 7 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Як свідчить зміст дисертації, автор добре обізнаний з темою дослідження, проаналізував основні підходи, погляди та концепції з досліджуваної проблематики, висловив власну думку та позицію, розкрив особливості правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі, сформував систему науково-теоретичних положень щодо поняття та ознак командитного товариства, ролі командитного товариства в економіці України, Німеччини та Польщі; щодо порядку реалізації корпоративних прав учасниками командитного товариства (на етапах заснування, ведення справ, припинення товариства); щодо цивільно-правової відповідальності учасників (учасників з повною відповідальністю та вкладників) командитного товариства в праві України Німеччини та Польщі, а також обґрунтував на цій основі напрями подальшого удосконалення відповідного законодавства.

Таким чином, дисертація О. В. Овченка є самостійним, завершеним дослідженням, кваліфікаційною науковою працею, містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та які підтверджуються документами, що засвідчують проведення здобувачем досліджень. Наявні у ній теоретичні положення та практичні рекомендації в сукупності дають вирішення основних проблем, пов'язаних із питаннями правового регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі.

Дисертаційна робота містить науково обґрунтовані результати та нові наукові положення, а також характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок дисертанта в науку.

Викладеним засвідчується високий науковий рівень дисертаційної роботи та наукових публікацій. У дисертації представлено нові наукові результати, які є достатньої мірою обґрунтованими і вирішують конкретне наукове завдання,

що має істотне значення для юридичної науки, зокрема науки корпоративного, цивільного та господарського права.

Отже, позитивно оцінюючи змістовність наукового дослідження, підтверджуючи цілісність і логічність його структури, враховуючи обґрунтованість та високий рівень наукових висновків і пропозицій, їх практичну цінність, ступінь апробації й впровадження основних результатів, дисертаційна робота *на тему «Правове регулювання здійснення корпоративних прав в командитному товаристві в праві України, Німеччини та Польщі»* відповідає вимогам спеціальності 081 Право, всім вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, що встановлені Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), і Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), Наказом МОН України №40 від 12.01.2017 року (зі змінами) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор – Овченко Олександр Володимирович за результатами публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право в галузі знань 08 Право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права і процесу
Донецького національного університету
імені Василя Стуса

Наталія ЩЕРБАКОВА